

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО  
Кафедра української мови і літератури**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор із науково-педагогічної  
роботи \_\_\_\_\_ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література,

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної нормативної дисципліни «Літературне краєзнавство» для студентів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) та галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література освітня програма Українська мова та література.

Розробник: Родіонова Інна Григорівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент \_\_\_\_\_ (Родіонова І. Г.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта» 035 Філологія		
	014.01 Середня освіта (Українська мова і література) 035.01 Філологія Українська мова та література		
1-й			
Індивідуальне науково-дослідне завдання (презентація, реферат)	014.01 Середня освіта (Українська мова і література) 035.01 Філологія Українська мова та література	<b><i>Семестр</i></b>	
Загальна кількість годин: 90 год.		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5		Ступінь бакалавра	<b><i>Лекції</i></b>
	10 год.		
	<b><i>Практичні, семінарські</i></b>		
	20 год.		
	<b><i>Лабораторні</i></b>		
	0 год.		
	<b><i>Самостійна робота</i></b>		
60 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка. Мова навчання – українська.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33% ~ 67%).

## 2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

*Мета курсу* – ознайомити студентів із кращими здобутками літераторів Миколаївщини, розширити їх уявлення про літературний процес в Україні XIX – початку XXI століть; у процесі вивчення культурних скарбів свого краю, виховувати у студентів почуття поваги до своєї культури, мови, традицій; сприяти формуванню уяви студента про історичні і культурні зв'язки рідного краю з історією і життям всієї нашої держави та інших країн, дозволяє співставити минуле і сьогодення, тим самим надає змогу краще осягнути сучасний стан літератури і культури.

*Завдання курсу:*

- сформувати систему понять, які визначають основні підстави художнього освоєння народного світогляду та національну самобутність української літератури;
- навчити студентів орієнтуватися в перипетіях літературного процесу – загальноукраїнського, регіонального, розуміти основні напрями його розвитку;
- удосконалювати навички аналізу літературних творів у єдності змісту і форми, об'єктивно аналізувати нинішній стан літературного процесу;
- прищеплювати студентам відчуття необхідності виходити із загальнонаціональних інтересів, вчити їх послідовно відстоювати загальноукраїнські цінності та інтереси;
- осмислити літературу Миколаївщини як складову української духовності та один із виявів національного буття у взаємозв'язках із поступом людства.

**Передумови для вивчення дисципліни:** обізнаність із нормами й канонами сучасного літературного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу «Літературне краєзнавство» властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Історія української літератури», «Історія світової літератури», «Теоретичні проблеми літературознавства», «Філософія», «Психологія», «Історія».

- Робоча програма навчальної дисципліни складається з 3-ох кредитів.

### **Результати навчання:**

- розуміння місця літературознавства у системі сучасної гуманітарної освіти, знання основ літературознавства для аналізу літературних явищ і процесів в українській та зарубіжній літературі;
- вміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу і інтерпретації художнього, наукового тексту;
- здатність до пошуку, оцінювання, інтерпретації та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями:**

#### **I. Загальнопредметні:**

- здатність до навчання;
- здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень;
- здатність до аналізу і синтезу;
- цінування та повага різноманітності й мультикультурності;
- здатність застосування на практиці.

#### **II. Фахові:**

- уміння проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;
- знання закономірностей пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;

- уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
- уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів у регіональному виявленні;
- здатність виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
- уміння критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, встановлювати характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників;
- уміння застосовувати набуті під час вивчення навчальної дисципліни знання, вміння і навички у практиці шкільного викладання літератури;
- уміння аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

### 3. Програма навчальної дисципліни

#### Кредит 1. Історія словесності на теренах Південного Прибужжя.

**Тема 1.** Витоки літературної і театральної діяльності на Миколаївщині (від давнини до початку ХХ століття). Література і театр у Ольвії. Народна творчість у Антському царстві. Усна народна творчість ХV – ХVІІ століть. Перші російськомовні письменники Миколаєва. Діяльність В.Даля. Театр корифеїв на Миколаївщині. Громадська, просвітницька, літературна, фольклористична діяльність Миколи Аркаса. Творчість С.Черкасенка та Дніпрової Чайки. Микола Куліш, Ю.Яновський, І.Микитенко, П.Ходченко, О. Полішкарів і Миколаївщина. Літературознавчі здобутки Ю.Бойка-Блохина та І.Борщака. М. Лисянський, Л. Вишеславський та Миколаївщина.

#### Кредит 2. Творчий доробок українських прозаїків – вихідців із Миколаївщини.

**Тема 1.** Прозова творчість письменників, вихідців із Миколаївщини та тих, що проживають на її теренах. Внесок О.Бердника в світову фантастику. Історичні романи О. Глушка. Видавнича діяльність братів Капранових.

**Тема 2.** Проблематика та жанрово-стильова своєрідність прозового доробку О. Сизоненка, романістика І. Григурка та Віри Марущак. Російськомовна проза і драматургія миколаївців. Корабельний край у творчості М. Божаткіна. Проза і драматургія А. Малярова. Драматичний доробок А. Вербеця.

#### Кредит 3. Поетичні набутки вихідців із Миколаївщини

**Тема 1.-2.** Миколаївська поетична школа: представники, здобутки. Творчість О. Різниченка. Культурологічна діяльність Б. Мозолєвського як археолога. Провідні мотиви лірики збірок («І мить як вік», «Дорогою стріли»). М.Вінграновський і шістдесятництво (збірки «Сто поезій» та «Цю жінку я люблю»). Перекладацька, публіцистична, поетична творчість В.Бойченка. Історіософські мотиви лірики Д. Кременя. Лірична поезія К. Курашкевича, А.Ластовецького, В. Юр'єва, І. Царинного, С. Іщенко, Л. Золотоноші. Творчий доробок молодих поетів Миколаївщини: Н. Білецької, Д. Березіної, В. Чорнобрової.

Поетичний доробок російськомовних миколаївських поетів. Мотиви і образи лірики Е. Январьова. А. Поперечний – відомий поет-пісняр. Творчі здобутки В. Качуріна та В. Пучкова. Жіноча поезія Миколаївщини: К. Голубкова, Л. Матвєєва.

### 4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	і н д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7

<b>Кредит 1. Історія словесності на теренах Південного Прибужжя</b>						
Тема 1. Витоки літературної і театральної діяльності на Миколаївщині (від давнини до початку ХХ століття)	30	2	6			22
	30	2	6			22
<b>Кредит 2. Творчий доробок українських прозаїків – вихідців із Миколаївщини</b>						
Тема 1. Прозова творчість письменників, вихідців із Миколаївщини та тих, що проживають на її теренах.	16	2	4			10
Тема 2. Проблематика та жанрово-стильова своєрідність прозового доробку україномовних та російськомовних письменників.	14	2	4			8
	30	4	8			18
<b>Кредит 3. Поетичні набутки вихідців із Миколаївщини</b>						
Тема 1. Миколаївська поетична школа: представники, здобутки.	16	2	4			10
Тема 2. Миколаївська поетична школа: представники, здобутки.	14	2	2			10
	30	4	6			20
<b>Усього годин</b>	<b>90</b>	<b>10</b>	<b>20</b>			<b>60</b>

#### 5. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<b>Кредит 1. Історія словесності на теренах Південного Прибужжя</b>		
1.	Особливості літературно-мистецького процесу на Миколаївщині у 18 – на поч. ХХ ст.	2 год.
2.	Театр корифеїв та Миколаївщина	2 год.
3.	Літературний процес в Миколаєві 1-ої пол. ХХ ст.	2 год.
<b>Кредит 2. Творчий доробок українських прозаїків – вихідців із Миколаївщини</b>		
4.	Історична романістика О. Глушка та внесок О.Бердника у розвиток фантастичної прози.	2 год.
5.	Рідний край у прозі О.Сизоненка та І. Григурка.	2 год.
6.	Проза і поезія М. Вінграновського.	2 год.
7.	Корабельний край у творчості М. Божаткіна. Проза і драматургія А. Малярова.	2 год.
<b>Кредит 3. Поетичні набутки вихідців із Миколаївщини</b>		
8.	Особливості ідіостилю Б. Мозолевського, В.Бойченка, Д. Кременя.	2 год.
9.	Поетичний доробок російськомовних миколаївських поетів.	2 год.
10.	Сучасна літературно-мистецька Миколаївщина.	2 год.
	<b>Разом</b>	<b>20 год.</b>

#### 6. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<b>Кредит 1. Історія словесності на теренах Південного Прибужжя</b>		
1.	Фольклор Миколаївщини. Законспектувати статтю В.Бойченка «Словесність Прибужжя крізь століття» / Бойченко В. З історії словесності Південного Прибужжя : навч. посібник для вузів / В.П. Бойченко; ред. В.П. Шкварець. – Миколаїв: Від, 2005. – 72 с. Прочитати на вибір твір В.Жадька про М.Аркаса («Микола Аркас», «Грек із душею українця»).	6 год.

2.	Театральне мистецтво Миколаївщини кін. XIX – поч. XX століття. Законспектувати статтю Андрійцьо В. Корифеї театру Срібної Землі (Микола Садовський, Олександр Загаров, Микола Аркас, Юрій Шерегій) // Український театр. – 2007. – № 1. – С. 21-26; № 2. – С. 25-31.	8 год.
3.	Поетичні набутки миколаївських літераторів поч. XX ст. Ознайомитися з творчою біографією С.Крижанівського, М.Лисянського, Л.Вишеславського, проаналізувати письмово по 1 віршу з їх доробку. Ознайомитися з поетичною збіркою О.Полішкарєва «Дикий сад», проаналізувати на вибір 2 вірші (письмово).	8 год.
<b>Кредит 2. Творчий доробок українських прозаїків – вихідців із Миколаївщини</b>		
4.	Творчий доробок прозаїків Миколаївщини Ознайомитися з романами О.Глушка («Стрибок тарпана») та О.Бердника «Хто зважиться – вогняним наречеться», виписати з текстів філософські цитати про сенс життя та Миколаївщину.	6 год.
5.	Творчий доробок прозаїків Миколаївщини Ознайомитися з романами О.Сизоненка «Далекий Бейкуш» та І.Григурка «Ватерлінія», виписати з текстів філософські цитати про сенс життя та Миколаївщину.	6 год.
6.	Підготувати повідомлення: Корабельний край у творчості М. Божаткіна, Проза і драматургія А. Малярєва, Драматичний доробок А. Вербеця.	6 год.
<b>Кредит 3. Поетичні набутки вихідців із Миколаївщини</b>		
7.	Миколаївська поетична школа 2-ї пол. XX ст. Проаналізувати вінок сонетів М.Вінграновського («Вінок на березі юності») та Б.Мозолєвського («Дорога»); визначити провідні мотиви, образи, автобіографічні риси. Вивчити напам'ять вірш М.Вінграновського («Ходімте в сад. Я покажу вам сад») та одну поезію Б.Мозолєвського («Я встав серед ночі і вийшов у степ»).	8 год.
8.	Миколаївська поетична школа 2-ї пол. XX ст. Вивчити напам'ять по 1 віршу Д.Кременя та В.Бойченка (на вибір). На вибір опрацювати одну з поетичних збірок Л.Чижової («Води живої джерело», «Ємигея», «Із глибини народної криниці»), з'ясувати, як авторка інтерпретує народнопоетичні мотиви.	6 год.
9.	Російськомовна поезія і проза Миколаївщини XX століття. Проаналізувати степові мотиви у творчості Е.Январьєва («Стихи мои младше меня»), В.Пучкова («Штрафная роща»), К.Голубкової («Звезда в колодце») і скласти порівняльну характеристику.	6 год.
<b>Разом</b>		<b>60 год.</b>

### 7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат, презентація

#### Теми рефератів

1. Миколаївські мотиви у творчості І.Бабеля.
2. Миколаївські мотиви у творчості Ш.Алейхема.
3. І.Ільф та Є.Петров і літературний Миколаїв.
4. Лірика А.Ахматової та причорноморський край.
5. Місто дитинства у творчості М.Лисянського.
6. Л.Вишеславський і Миколаївщина.
7. Мотиви і образи лірики Е.Январьєва.
8. Провідні мотиви лірики А.Поперечного.

9. Творча доля П.Слагіна та В.Автономова.
10. Провідні мотиви, образи збірки С.Крижанівського «Срібне весілля».
11. Роман О.Глушка «Кінбурн» : тема, образи, проблематика.
12. Проблематика поетичної збірки «Замурована музика» Д.Кременя.
13. Стилїстика книги «Озон» О.Рїзнїченка.
14. Творча дїяльнїсть С.Ищенко-Торнтон (збїрка «Танок Дани дощовий »).
15. Гумор і сатира у творчостї П.Глазового.
16. Рїдний край в романї О.Сизоненка «Бїлі хмари».
17. Життєвий і творчий шлях Д.Надїїна.
18. Поетична спадщина І.Царинного.
19. Історїя і сьогодення корабельного краю у прозї М.Божаткіна.
20. Творчїсть А.Качана в контекстї розвитку дитячої лїтератури.
21. Проблематика прози А.Малярова.
22. Творчї здобутки В.Пучкова.
23. Мотиви й образи поезїї В.Качурїна.
24. Образ лїричної героїні поезїї Катерини Голубкової.
25. Психологїзм прози Оксани Смоли.
26. Життя і творчїсть Лариси Лисогурської.

### 8. Форми роботи та критерїї оцїнювання

Рейтинговий контроль знань студентів здїйснюється за 100-бальною шкалою:

#### Шкала оцїнювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залїк
A	90-100	5 (вїдмїнно)	5/вїдм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовїльно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовїльно)	Не зараховано

#### Розподїл балів, якї отримують студенти

Поточне тестування та самостїйна робота			КР 2	Накопич. бали/Сума
Крд.1 60	Крд.2 60	Крд.3 80	50*2= 100	300/100

*Критерїї оцїнювання вїдповїдей на практичних заняттях:*

Оцїнка «вїдмїнно» виставляється тодї, коли вїдповїдь вважається повною, тобто в нїй мїстяться визначення всїх понять, про якї йдеться в питаннї, проаналїзовано об'єкт, охарактеризовано його семантичнї та структурнї ознаки. Студент вїльно володїє фактичним матерїалом та навичками текстуального аналїзу лїтературного твору; наводить переконливї аргументи на пїдтвердження власних суджень; виявляє особливї творчї здїбностї й здатнїсть до оригїнальних рїшень, до перенесення набутих знань та вмїнь на нестандартнї ситуацїї; ґрунтовно і повно дає вїдповїдї на всї запропонованї питання.

Оцїнка «добре» ставиться тодї, коли студент демонструє належнї знання, самостїйний пїдхїд до інтерпретацїї лїтературно-мистецьких текстів; чїтко й лаконїчно висловлює



думки, але припускається певних неточностей у відповідях, не наводить приклади; виконує переважно більшість поставлених завдань (не менш як дві третини).

Оцінку «задовільно» отримує студент, котрий володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно; має бідну теоретико-літературну базу, використовує окремі приклади на підтвердження висловленого судження; у розкритті питань немає логічної послідовності.

Оцінка «незадовільно» ставиться тоді, коли студент не володіє теоретичними знаннями і практичними вміннями аналізу історико-літературних явищ, не може виконати жодного з поставлених питань.

При оцінюванні *контрольної роботи* враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- “5” – 45-50 балів;
- “4” – 38-44 бали;
- “3” – 25-37 балів;
- “2” – 1-24 балів

## **9. Засоби оцінювання**

**Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:** завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

## **10. Методи навчання**

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу.

Проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

## **11. Методичне забезпечення**

1. Родіонова І. Г. Літературна Миколаївщина в європейському контексті: навчально-методичний комплекс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. 56 с.
2. Родіонова І. Г. Літературне краєзнавство (Літературна Миколаївщина в європейському контексті. Навчально-методичні рекомендації та вказівки до самостійної роботи студентів). Миколаїв, 2018.

## **12. Рекомендована література**

### **Базова**

1. Бойченко В.П. З історії словесності Південного Прибужжя: навчальний посібник для студентів та учнів . Миколаїв: ТОВ ВІД, 2005. 72 с.
2. Ковальова О.Ф. Українська усна народна творчість Південного Прибужжя. Миколаїв: Іліон, 2006. 528 с.
3. Ковалева О., Чистов В. Очерки культуры Южного Прибужья (от истоков до начала XX века): кн. первая: из прошлого культурной жизни на Николаевщине. Николаев: «Тетра», 2000. 236 с.
4. Ковалева О., Чистов В. Очерки культуры Южного Прибужья ( от истоков до начала

- XX века): кн. вторая: Литература и театр. Николаев: «Гэтра», 2001. 284 с.
5. Купцова В. Література рідного краю. Програма для середньої загальноосвітньої школи // Слово-диво. Науково-методичний вісник для вчителів української мови та літератури. Миколаїв: Науково-методичний центр, 1999. 22 с.
  6. Література рідного краю. Письменники Миколаївщини: Посібник-хрестоматія /Укладач і заг.ред. Н.Огренич.–Миколаїв: Шамрай, 2003. 212 с.
  7. Літературна Миколаївщина в особах: Бібліографічний покажчик / За ред. В. Бойченка. Миколаїв: Ганна Гінкул, 2001. 96 с.
  8. Шкварець В., Мельник М. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навчальний посібник. – Миколаїв: МДГУ імені Петра Могили, 2004. 280 с.

#### Допоміжна

1. Аркас М. Історія України-Русі. К.: Вища школа, 1994. 456 с.
2. Аркас–молодший М. З родинної хроніки. Поезії. Дума про похід... Упорядник та автор передм. Ульяновський В. Миколаїв: [ б/в ], 1993. 90 с.
3. Березовська Т. Рід Аркасів: просопографічний портрет на історичному тлі доби. Автореферат дисертації на здобуття наук. ст. канд. іст. наук. Одеса, 2003. 22 с.
3. Бойко Ю. Вибрані праці. К.: Мекедол, 1992. 382 с.
4. Гусейнов Г. Господні зерна: Художньо-документальний життєпис. У 8 кн.: Кривий Ріг: Видавничий дім, 2000-2004.
4. Золотухин А. Город Святого Николая: Древнейшая история. Николаев: Возможности Киммерии, 2002. 228с.
5. «Именованъ – город Николаев». Историко-краеведческий выпуск. Николаев: Дикий Сад, 1989. 302 с.
6. Карпенко В. Тут. Біля самого моря: нариси, есе. К.: Рад. письменник, 1989. 276 с.
7. Краєзнавча робота в системі філологічної освіти молоді: Матеріали наукової конференції ( 28 -29 жовтня 2011 року) / За ред.. Л.В.Старовойт, С.В. Підпригори. Миколаїв: МНУ ім. В.О.Сухомлинського. 112 с.
8. Крижанівський С. Спогад і сповідь з ХХ століття. К.: Стилос, 2002. 282 с.
9. Миколаївщина : Літопис історичних подій. Херсон: Олді-плюс, 2002. 712 с.
10. Мишанич О. Повернення: Літературно-критичні статті і нариси / Олекса Мишанич – К.: Обереги, 1993. 119 с.
11. Миколаївський державний університет. Історичний нарис (1913-2003) // Укладачі: Я. Журецький, І. Павлік, Л.Старовойт. К.: Златограф –дизайн, 2003. 256 с.
12. Миколаївський державний університет: віхи історії / Укл. В.Д.Будак, Л.В.Старовойт, О.П.Хаєцький, С.В.Підпригора. Миколаїв: Іліон, 2009. 184 с.
13. Мирошніченко Е. Чайка над лиманом. Беседи с писателями, статті, заметки о книгах: Сб. научно-публицистических статей. Николаев: Илион, 2005. 84 с.
14. Мирошніченко Е. Живущие на перекрестке. Николаев: Илион. 2011. 150 с.
15. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 7. Філологічні науки. Миколаїв: вид.центр МДУ, 2004. 113 с.
16. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 14. Філологічні науки. Миколаїв: вид.центр МДУ, 2007. 114 с.
17. Николаевцы. Энциклопедический словарь. Николаев: Возможности Киммерии, 1999. 374 с.
18. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 1. Миколаїв: Іліон, 2003. 228 с.
19. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 2. Миколаїв: Іліон, 2004. 234 с.
20. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 3-4. Миколаїв: Іліон, 2006. 274 с.
21. Салига Т. Микола Вінграновський. Літературно-критичний нарис. К.: Рад.письменник, 1989. 167 с.
22. Старовойт Л., Марцінковський І., Мірошніченко О. Художня рецепція постаті Т.Г.Шевченка у творчості письменників Миколаївщини: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2014. 190 с.
23. Творчість Миколи Вінграновського в літературному контексті ХХ століття // Матеріали

- міжвузівської студентської наукової конференції. Миколаїв: вид.центр МДУ, 2007. 230 с.
24. Шевченківський енциклопедичний словник Миколаївщини / Укл. Марцінковський І. та ін. Миколаїв : НУК, 2014. 596 с.
  25. Шкварець В. Микола Миколайович Аркас: життя, творчість, діяльність. Миколаїв Одеса: Тетра, 2002. 260 с.
  26. Шкварець В. Ілля Борщак: життя, діяльність, творчість. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. 136 с.
  27. Шкварець В. Борис Миколайович Мозолевський: життя, творчість. Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2006. 244 с.
  28. Шкварець В. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого. Миколаїв: ТОВ ВІД, 2004. 105 с.

### **13. Інформаційні ресурси**

#### **Електронні ресурси**

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Сайт Міністерства освіти та науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Сайт Академії педагогічних наук України. URL: <http://www.apsu.org.ua/>
4. Государственная научная педагогическая библиотека им. К.Д.Ушинского URL: <http://www.gnpbu.ru>

#### **Інформаційні ресурси**

1. Література рідного краю. Посібник-хрестоматія / Кухар–Онишко О.С., Ситченко А.Л., Старовойт Л.В. Миколаїв: обл. інст.удоск.учит., 1994. 180 с. Кількість: 40.
2. Старовойт Л.В. Письменники Миколаївщини: Літературно-критичні матеріали до курсу «Літературне краєзнавство»: навчальний посібник / Л.В.Старовойт. – Миколаїв: Іліон, 2007. 132 с. Кількість: 20.
3. Старовойт Л.В. Література Миколаївщини: навчальний посібник до курсу «Літературне краєзнавство» для студентів філологічних спеціальностей. Миколаїв: Іліон, 2014. 250 с. Кількість: 15.
4. Старовойт Л., Марцінковський І., Мірошніченко О. Художня рецепція постаті Т.Г.Шевченка у творчості письменників Миколаївщини: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2014. 190 с. Кількість: 20.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра української мови і літератури

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор із науково-педагогічної  
роботи \_\_\_\_\_ Н. І. Василькова

29 серпня 2018 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО**

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка  
спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література,

Галузь знань 03 Гуманітарні науки  
спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: РОДІОНОВА ІННА ГРИГОРІВНА, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури  
Протокол від «29» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри української мови і літератури \_\_\_\_\_ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «29» серпня 2018 року № 1  
Голова навчально-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Мхитарян О. Д.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «29» серпня 2018 року № 12  
Голова навчально-методичної комісії університету \_\_\_\_\_ (Василькова Н. І.)

## ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Літературне краєзнавство» складена Родіоною І.Г. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів ступеня бакалавр спеціальності 014 Середня освіта, предметна спеціалізація 014.01 (Українська мова і література) та спеціальності 035 Філологія, предметна спеціалізація 035.01 Філологія (Українська мова та література).

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є художня література краю, її походження, естетична природа, функції та закономірності історичного поступу.

**Міждисциплінарні зв'язки:** історія української та світової літератури, філософія, історія, психологія, теоретичні проблеми літературознавства.

### 1. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Літературне краєзнавство» – ознайомити студентів із кращими здобутками літераторів Миколаївщини, розширити їх уявлення про літературний процес в Україні XIX – початку XXI століть.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: сформувати систему понять, які визначають основні підстави художнього освоєння народного світогляду та національну самобутність української літератури; навчити студентів орієнтуватися в перипетіях літературного процесу – загальноукраїнського, регіонального, розуміти основні напрями його розвитку; удосконалювати навички аналізу літературних творів у єдності змісту і форми, об'єктивно аналізувати нинішній стан літературного процесу; прищеплювати студентам відчуття необхідності виходити із загальнонаціональних інтересів, вчити їх послідовно відстоювати загальноукраїнські цінності та інтереси; осмислити літературу Миколаївщини як складову української духовності та один із виявів національного буття у взаємозв'язках із поступом людства.

1.3. Розуміння місця літературознавства у системі сучасної гуманітарної освіти, знання основ літературознавства для аналізу літературних явищ і процесів в українській та зарубіжній літературі; вміння використовувати професійно профільовані знання для аналізу і інтерпретації художнього, наукового тексту; здатність до пошуку, оцінювання, інтерпретації та синтезу наукової інформації, отриманої з різних джерел: спеціалізованої літератури, ЗМІ, перспективного педагогічного досвіду тощо; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

1.4. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

#### **I. Загальнопредметні:**

- здатність до навчання;
- здатність працювати самостійно, готовність удосконалювати й розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень;
- здатність до аналізу і синтезу;
- цінування та повага різноманітності й мультикультурності;
- здатність застосування на практиці.

## **II. Фахові:**

- уміння проводити міжлітературні та міжмистецькі паралелі;
- знання закономірностей пошуків засобів художньої виразності, естетичних орієнтирів доби;
- уміння розкривати характерні особливості індивідуального стилю митця;
- уміння встановлювати співвідношення загальних явищ літературного процесу зі специфікою окремих видів та жанрів у регіональному виявленні;
- здатність виявляти риси взаємовпливу в українському та світовому літературно-мистецькому процесі;
- уміння критично оцінювати набутий досвід із позицій сучасних досягнень методичної науки;
- здатність удосконалювати уявлення про оригінальну художню творчість та протилежні їй вияви, встановлювати характерні ознаки запозичення, наслідування і моделі власного шляху письменників;
- уміння застосовувати набуті під час вивчення навчальної дисципліни знання, вміння і навички у практиці шкільного викладання літератури;
- уміння аналізувати художні твори української літератури з погляду їх естетичної вартості, суспільного значення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

## **2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

### **Кредит 1. Історія словесності на теренах Південного Прибужжя.**

**Тема 1.** Витоки літературної і театральної діяльності на Миколаївщині (від давнини до початку ХХ століття). Література і театр у Ольвії. Народна творчість у Антському царстві. Усна народна творчість XV – XVII століть. Перші російськомовні письменники Миколаєва. Діяльність В.Даля. Театр корифеїв на Миколаївщині. Громадська, просвітницька, літературна, фольклористична діяльність Миколи Аркаса. Творчість С.Черкасенка та Дніпрової Чайки. Микола Куліш, Ю.Яновський, І.Микитенко, П.Ходченко, О. Полішкарів і Миколаївщина. Літературознавчі здобутки Ю.Бойка-Блохина та І.Борщака. М. Лисянський, Л. Вишеславський та Миколаївщина.

### **Кредит 2. Творчий доробок українських прозаїків – вихідців із Миколаївщини.**

**Тема 1.** Прозова творчість письменників, вихідців із Миколаївщини та тих, що проживають на її теренах. Внесок О.Бердника в світову фантастику. Історичні романи О. Глушка. Видавнича діяльність братів Капранових.

**Тема 2.** Проблематика та жанрово-стильова своєрідність прозового доробку О. Сизоненка, романістика І. Григурка та Віри Марущак. Російськомовна проза і драматургія миколаївців. Корабельний край у творчості М. Божаткіна. Проза і драматургія А. Малярова. Драматичний доробок А. Вербеця.

### **Кредит 3. Поетичні набути вихідців із Миколаївщини**

**Тема 1.-2.** Миколаївська поетична школа: представники, здобутки. Творчість О. Різниченка. Культурологічна діяльність Б. Мозолевського як археолога. Провідні мотиви лірики збірок («І мить як вік», «Дорогою стріли»). М.Вінграновський і шістдесятництво (збірки «Сто поезій» та «Цю жінку я люблю»). Перекладацька, публіцистична, поетична творчість В.Бойченка. Історіософські мотиви лірики Д. Кременя. Лірична поезія К. Курашкевича, А.Ластовецького, В. Юр'єва, І. Царинного, С. Іщенко, Л. Золотоноші. Творчий

доробок молодих поетів Миколаївщини: Н. Білецької, Д. Березіної, В. Чорнобрової.

Поетичний доробок російськомовних миколаївських поетів. Мотиви і образи лірики Е. Январьова. А. Поперечний – відомий поет-пісняр. Творчі здобутки В. Качуріна та В. Пучкова. Жіноча поезія Миколаївщини: К. Голубкова, Л. Матвєєва.

### 3. Рекомендована література

#### Базова

1. Бойченко В.П. З історії словесності Південного Прибужжя: навчальний посібник для студентів та учнів. Миколаїв: ТОВ ВІД, 2005. 72 с.
2. Ковальова О.Ф. Українська усна народна творчість Південного Прибужжя. Миколаїв: Іліон, 2006. 528 с.
3. Ковалева О., Чистов В. Очерки культуры Южного Прибужья (от истоков до начала XX века): кн. первая: из прошлого культурной жизни на Николаевщине. Николаев: «Тетра», 2000. 236 с.
4. Ковалева О., Чистов В. Очерки культуры Южного Прибужья (от истоков до начала XX века): кн. вторая: Литература и театр. Николаев: «Тэтра», 2001. 284 с.
5. Купцова В. Література рідного краю. Програма для середньої загальноосвітньої школи // Слово-диво. Науково-методичний вісник для вчителів української мови та літератури. Миколаїв: Науково-методичний центр, 1999. 22 с.
6. Література рідного краю. Письменники Миколаївщини: Посібник-хрестоматія /Укладач і заг.ред. Н.Огренич. Миколаїв: Шамрай, 2003. 212 с.
7. Літературна Миколаївщина в особах: Бібліографічний покажчик / За ред. В. Бойченка. Миколаїв: Ганна Гінкул, 2001. 96 с.
8. Шкварець В., Мельник М. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навчальний посібник. Миколаїв: МДГУ імені Петра Могили, 2004. 280 с.

#### Допоміжна

1. Аркас М. Історія України-Русі. К.: Вища школа, 1994. 456 с.
2. Аркас–молодший М. З родинної хроніки. Поезії. Дума про похід... Упорядник та автор передм. Ульяновський В. Миколаїв: [ б/в ], 1993. 90 с.
3. Аркас М. Історія України-Русі. К.: Вища школа, 1994. 456 с.
4. Березовська Т. Рід Аркасів: просопографічний портрет на історичному тлі доби. Автореферат дисертації на здобуття наук. ст. канд. іст. наук. Одеса, 2003. 22 с.
1. Бойко Ю. Вибрані праці. К.: Мекедол, 1992. 382 с.
2. Гусейнов Г. Господні зерна: Художньо-документальний життєпис. У 8 кн.: Кривий Ріг: Видавничий дім, 2000-2004.
5. Золотухин А. Город Святого Николая: Древнейшая история. Николаев: Возможности Киммерии, 2002. 228с.
6. «Именованъ – город Николаев». Историко-краеведческий выпуск. Николаев: Дикий Сад, 1989. 302 с.



7. Карпенко В. Тут. Біля самого моря: нариси, есе. К.: Рад.письменник, 1989. 276 с.
8. Краєзнавча робота в системі філологічної освіти молоді: Матеріали наукової конференції ( 28 -29 жовтня 2011 року) / За ред. Л.В.Старовойт, С.В. Підпригори. Миколаїв: МНУ ім. В.О.Сухомлинського. 112 с.
9. Крижанівський С. Спогад і сповідь з ХХ століття. К.: Стилос, 2002. 282 с.
10. Миколаївщина : Літопис історичних подій. Херсон: Олді-плюс, 2002. 712 с.
11. Мишанич О. Повернення: Літературно-критичні статті і нариси. К.: Обереги, 1993. 119 с.
12. Миколаївський державний університет. Історичний нарис (1913-2003) // Укладачі: Я. Журецький, І. Павлік, Л.Старовойт. К.: Златограф –дизайн, 2003. 256 с.
13. Миколаївський державний університет: віхи історії / Укл. В.Д.Будак, Л.В.Старовойт, О.П.Хаєцький, С.В.Підпригора. Миколаїв: Іліон, 2009. 184 с.
14. Мирошніченко Е. Чайка над лиманом. Беседи с писателями, статті, заметки о книгах: Сб. научно-публицистических статей. Николаев: Илион, 2005. 84 с.
15. Мирошніченко Е. Живущие на перекрестке. Николаев: Илион. 2011. 150 с.
16. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 7. Філологічні науки. Миколаїв: вид. центр МДУ, 2004. 113 с.
17. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Випуск 14. Філологічні науки. Миколаїв: вид.центр МДУ, 2007. 114 с.
18. Николаевцы. Энциклопедический словарь. Николаев: Возможности Киммерии, 1999. 374 с.
19. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 1. Миколаїв: Іліон, 2003. 228 с.
20. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 2. Миколаїв: Іліон, 2004. 234 с.
21. Освітнянські вітрила: Гуманітарний альманах. Випуск 3-4. Миколаїв: Іліон, 2006. 274 с.
22. Салига Т. Микола Вінграновський. Літературно-критичний нарис. К.: Рад. письменник, 1989. 167 с.
23. Старовойт Л., Марцінковський І., Мірошніченко О. Художня рецепція постаті Т.Г.Шевченка у творчості письменників Миколаївщини: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2014. 190 с.
24. Творчість Миколи Вінграновського в літературному контексті ХХ століття // Матеріали міжвузівської студентської наукової конференції. Миколаїв: вид.центр МДУ, 2007. 230 с.
25. Шевченківський енциклопедичний словник Миколаївщини / Укл. Марцінковський І. та ін. Миколаїв : НУК, 2014. 596 с.
26. Шкварець В. Микола Миколайович Аркас: життя, творчість, діяльність. Миколаїв Одеса: Тетра, 2002. 260 с.
27. Шкварець В. Ілля Борщак: життя, діяльність, творчість. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. 136 с.

28. Шкварець В. Борис Миколайович Мозолевський: життя, творчість. Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2006. 244 с.
29. Шкварець В. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого. Миколаїв: ТОВ ВІД, 2004. 105 с.

**4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік**

**5. Засоби діагностики успішності навчання:** поточний контроль, виконання індивідуальних завдань, підготовка реферату, повідомлень, презентації виконання КР.